

ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΤΗΣ 20^{ΗΣ} ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1983

ΠΡΟΕΔΡΙΑ ΜΕΝΕΛΑΟΥ ΠΑΛΛΑΝΤΙΟΥ

ΜΝΗΜΗ
FILIPPO MARIA PONTANI
(1913 - 1983)

ΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ ΑΚΑΔΗΜΑΓΓΚΟΥ Κ. Μ. Ι. ΜΑΝΟΥΣΑΚΑ *

Κύριε Πρόεδρε,

Θῶμα τροχαίου ἀτυχήματος, ὑπέκλυε στὰ τραύματά του, ὕστερα ἀπὸ πολυήμερη ἀγωνία, στὶς 21 Αὐγούστου 1983, στὴν Ἰταλία ὁ καθηγητὴς *Filippo Maria Pontani*, ἀντεπιστέλλον μέλος τῆς Ἀκαδημίας μας καὶ ἓνας ἀπὸ τοὺς ἐπιφανέστερους σύγχρονους ξένους ἑλλημιστές.

Ἡ γνωριμία καὶ συνεργασία μου μὲ τὸν ἄτυχο συνάδελφο, ἰδίως κατὰ τὰ τελευταῖα δεκαῆξι χρόνια τῆς διαμονῆς μου στὴν Ἰταλία, ἐπικεφαλῆς τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἰνστιτούτου τῆς Βενετίας, μοῦ ἐπιβάλλει σήμερα τὸ χρέος νὰ παρουσιάσω σύντομα στὴν Ἀκαδημία τὴν προσωπικότητα καὶ τὸ ἔργο του.

Ὁ *Pontani* γεννήθηκε στὴ Ρώμη στὶς 17 Ἰουνίου 1913. Τὸ 1935 πῆρε τὸ πτυχίον τῆς Φιλολογίας τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Ρώμης. Στὰ πρῶτα εἰκοσιπέντε χρόνια τῆς σταδιοδρομίας του (1939 - 1965) ἐπηρέτησε, ὡς καθηγητὴς τῆς κλασσικῆς φιλολογίας, σὲ διάφορα λύκεια καὶ δημοσίευσε συγχρόνως, σὲ ἔγκυρα ἰταλικά περιοδικά, τὶς πρῶτες του ἐπιστημονικὲς ἐργασίες, δοκίμια, κριτικὲς καὶ μεταφράσεις. Ὑστερα συνέδεσε τὴ δραστηριότητά του, ὡς τὸ τέλος τῆς δημιουργικῆς του ζωῆς, μὲ τὸ περίφημο Πανεπιστήμιον τῆς Πάντοβας, πού, ὅπως εἶναι γνωστό, εἶχε

* Συνομότερη διατύπωση τῆς ὁμιλίας καὶ χωρὶς τὴν Ἀναγραφὴ Δημοσιευμάτων δημοσιεύθηκε στὸ περιοδ. «Νέα Ἑστία», τόμ. 114, τεύχ. 1350 (1 Ὀκτωβρ. 1983), σ. 1234 - 1236.

ἀναδείξει, κατὰ τοὺς αἰῶνες τῆς δουλείας, τοὺς πολυαριθμότερους "Ἕλληνες ἐπιστήμονες. Ἐπειδὴ εἶχε διδάξει σ' αὐτὸ στήν ἀρχὴ ὡς ἐντεταλμένος (1960 - 1966), ὑπερέστη ἀπὸ τὸ 1966 ὡς τακτικὸς καθηγητὴς τῆς νεοελληνικῆς λογοτεχνίας καὶ γλώσσας, διδάσκοντας συγχρόνως καὶ βυζαντινὴ φιλολογία. Ἀργότερα κατέλαβε τὴν ἔδρα τῆς βυζαντινῆς φιλολογίας, χωρὶς νὰ παύσει νὰ διδάσκει καὶ τὰ νέα ἑλληνικά. Ὑστερα ἀπὸ ὑπερεικοσαετῆ γόνιμη διδακτικὴ, ἐρευνητικὴ καὶ συγγραφικὴ δραστηριότητα, ἐπρόκειτο νὰ συνταξιοδοτηθεῖ ἀπὸ τὴν 1 Νοεμβρίου 1983. Τόσο ἡ Ἰταλία ὅσο καὶ ἡ Ἑλλάδα τοῦ ἀπένευμαν κατὰ καιροὺς ὑψηλὰς τιμητικὰς διακρίσεις. Ἦταν μέλος ἰταλικῶν Ἀκαδημιῶν καὶ Ἰνστιτούτων καί, ὅπως εἶπαμε, ἀντεπιστέλλον μέλος τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν ἀπὸ τὸ 1974.

Ὁ καθηγητὴς Pontani ἀνῆκε στὴν ἐκλεκτὴ ἐκεῖνη χορεία τῶν Ἰταλῶν ἑλληνιστῶν (S. G. Mercati, Br. Lavagnini, R. Cantarella, A. Pertusi, V. Rotolo κλπ.) ποῦ, θρεμμένοι μὲ τὴν κλασσικὴ παιδεία καὶ ξεκινώντας ἀπ' αὐτήν, προεκτείνουν τὸ πεδίο τῶν μελετῶν τους στὸ βυζαντινὸ καὶ τὸν οὐμανιστικὸ χῶρο, γιὰ νὰ φτάσουν ὡς τὴ νεότερη καὶ τὴ σύγχρονη ἀκόμη περιοχὴ τῆς γραμματείας μας. Πιστὸς στὴ γόνιμη καὶ ἐπιστημονικὰ ἀσφαλῆ παράδοση αὐτή, ποῦ ἀναγνωρίζει καὶ καταξιώνει τὴν ἱστορικὴ συνέχεια καὶ ἐνότητα τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ὁ Pontani ἔχει νὰ ἐπιδείξει γιὰ καθεμίαν ἀπὸ τὶς παραπάνω περιόδους πολυάριθμες καὶ ἀξιολογώτατες ἐπιστημονικὰς ἐργασίες, ποῦ ξεχωρίζουν γιὰ τὴ φιλολογικὴ τους ἀκρίβεια καὶ τὸν πλοῦτο τῶν κριτικῶν καὶ αἰσθητικῶν τους παρατηρήσεων. Αὐτὴ τὴ στιγμή δὲν θὰ μνημονεύσω παρὰ τὶς κυριότερες, μὲ τὴν ἐπιφύλαξη νὰ παραθέσω τὴν πλήρη βιβλιογραφικὴ τους ἀναγραφὴ στὰ Πρακτικὰ τῆς Ἀκαδημίας.

Γιὰ τὴν ἀρχαία ἑλληνικὴ φιλολογία πρέπει ν' ἀναφέρουμε πρῶτα τὸ τρίτομο ἔργο του «Letteratura Greca» (Μεσσήνη - Φλωρεντία 1954 - 56), διδακτικὸ βοήθημα χρησιμώτατο, τὶς μελέτες του γιὰ τὴν ἐπιβίωση στὴ νεοελληνικὴ ποίηση τοῦ Αἰσχύλου (1949) καὶ τοῦ Ἀριστοφάνη (1965), καθὼς καὶ τὶς πολυάριθμες, ἀληθινὰ ἀριστοτεχνικὰς του μεταφράσεις στὰ ἰταλικά τῶν Ἑλλήνων τραγικῶν, κωμικῶν καὶ λυρικῶν ποιητῶν, καθὼς καὶ τῶν ἐπιγραμμάτων τῆς Παλατινῆς Ἀνθολογίας, μεταφράσεις ποῦ μαρτυροῦν ὄχι μόνον βαθεῖα ἀρχαιομάθεια, ἀλλὰ καὶ σπάνια γλωσσικὴ καὶ ποιητικὴ εὐαισθησία. Στὸν τομέα τῆς βυζαντινῆς φιλολογίας ὁ Pontani μᾶς πρόσφερε πολὺ φροντισμένες ἐργασίες, ὅπως τὴν κριτικὴ ἔκδοση ἐνὸς «Εἰδυλλίου» τοῦ Μαξίμου Πλανούδη (1973) καὶ τῶν κωμικῶν ἐπιγραμμάτων τοῦ Δημητρίου Μόσχου (1963), ποῦ τὸν ἀπασχόλησαν καὶ σὲ ἄλλες δυὸ πρόσφατες (1979, 1982) ἐργασίες του, καθὼς καὶ τὴ μελέτη γιὰ τοὺς ἀνέκδοτους αὐτόγραφους ἐπικήδειους λόγους τοῦ Βησσαρίωνα σὲ μαρκιανὸ κώδικα (1968). Ἄλλὰ καὶ μὲ τοὺς Ἕλληνες οὐμανιστὰς τοῦ 16ου καὶ τοῦ 17ου αἰῶνα, τοὺς συνεχιστὰς τῆς λογίας παραδόσεως,

ἀσχολήθηκε με ἐπιτυχία, δημοσιεύοντας ἀνέκδοτα ἐπιγράμματα τοῦ Μάρκου Μουσοῦρου, ἓνα γράμμα τοῦ Ἑρμοδώρου Ληστάρχου ἢ μιὰ πινδαρική ὠδή τοῦ Λεονάρδου Φιλαρᾶ. Ἐκτὸς τῆν ἄλλη μεριά, δὲν τὸν ἄφησε ἀδιάφορο ἡ λαμπρὴ Κρητικὴ Λογοτεχνία τοῦ 17ου αἰώνα: τὸ πρόσφατο δοκίμιό του (σειρὰ μαθημάτων) γιὰ τὸ Κρητικὸ Θέατρο (1980) ἐπλούτισε τὴν προβληματικὴ τοῦ θέματος με πολλὰς ἀξιοπρόσεκτες ἀπόψεις καὶ ἡ ἰταλικὴ μετάφραση τῆς «Βοσκοπούλας» (1975) κατάφερε ν' ἀποδώσει στὰ ἰταλικά ὅλη τὴ δροσιὰ καὶ τὴ χάρη τοῦ ἐλληνικοῦ πρωτοτύπου.

Ἄλλὰ ἡ περιοχὴ ἐκείνη στὴν ὁποία μεῖν ἰδιαίτερο ζῆλο ἀφοσιώθηκε ὁ Pontani ἦταν ἡ νεοελληνικὴ φιλολογία. Ἐδημοσίευσε μελετήματα γιὰ τὸ Σολωμὸ καὶ τὸν Παλαμᾶ, μετέφρασε ποιήματα τοῦ Καρυωτάκη, τοῦ Παπατσώνη, τοῦ Ἀθάνα, τοῦ Ρίτσου καὶ πολλῶν ἄλλων καὶ συνέταξε γιὰ διδακτικὸς σκοπὸς (1968) δίτομη νεοελληνικὴ γραμματικὴ.¹ Ὅπως παρατηρήθηκε εὐστοχα ἀπὸ τὸ μαθητὴ του M. Peri σὲ πρόσφατο μελέτημά του¹, στὴν ἔρευνα τῆς νεοελληνικῆς φιλολογίας ὁ Pontani ἀκολούθησε δυὸ κατευθυντήριες γραμμές: τὴ συγχρονικὴ, ποὺ ἐξετάζει τὴ νεοελληνικὴ παραγωγὴ ὀριζόντια, σὲ σχέση μετὰ τὴ σύγχρονή της εὐρωπαϊκὴ, καὶ τὴ διαχρονικὴ, ποὺ τὴν ἐξετάζει κάθετα, σὲ σχέση μετὰ τὴς ἐλληνικῆς τῆς ρίζης καὶ τῆς πηγῆς της, ἀπὸ τὴν κλασσικὴ ἀρχαιότητα ὡς τὰ χρόνια μας, τὴς ἐπιβιώσεις καὶ τὴς «τύχες» τῶν πηγῶν αὐτῶν στὴ μεταγενέστερη λογοτεχνικὴ παραγωγὴ. Καὶ τὴς δυὸ αὐτὲς ἐρευνητικῆς κατευθύνσεις ὁ Pontani τὴς ἀξιοποίησε με γόνιμες καὶ μεθοδικὰς ἐργασίας. Πρέπει ὅμως νὰ ὑπογραμμισθεῖ ὅτι, ἀπὸ ὅλους τοὺς μεγάλους ποιητὰς μας σὲ τρεῖς ἔδειξε ἰδιαίτερη προτίμηση: στὸν Κάλβο, στὸν Καβάφη καὶ στὸ Σεφέρη. Στὸν Κάλβο ἀφιέρωσε ἀρκετὰς ἐργασίας, ὅπου ἐξέτασε ποικίλα φιλολογικὰ ζητήματα σχετιζόμενα μετὰ τὴν ποίησίν του (τὸν ἀποσπασματικὸ τῆς χαρακτῆρα, τὴς ὠδῆς του στὴ Ζάκυνθο καὶ τὴ Δόξα, τὴ χρῆση τοῦ ἑνδεκασύλλαβου, τὴς ἐπιδράσεις ποὺ δέχτηκε ἀπὸ τὸ Foscolo καὶ τὸ Leopardi, τὴ χρῆση τῶν ἐπιθέτων κ.ἄ.) καὶ τὸ 1970 παρουσίασε τὴν κριτικὴ ἔκδοσιν τῶν «Ὡδῶν» του. Γιὰ τὴν ποίησιν τοῦ Καβάφη ἀρχισε νὰ δημοσιεύει μελετήματα ἀπὸ τὸ 1936. Τὸ 1940 μᾶς ἔδωσε τὴ θεμελιώδη ἐργασία γιὰ τὴς πηγὰς τῆς ποίησιν τοῦ Καβάφη καὶ τὸ 1946 ἄλλη γιὰ τὴ μετρικὴ του. Ἐξέτασε ἐπίσης τὰ κλασσικὰ καὶ τὰ βυζαντινὰ μοτίβα στὰ ἀνέκδοτα τοῦ Καβάφη (1970) καὶ τὴν σχέση του μετὰ τὸν Keats (1979). Τὸ ἐπιστέγασμα ὅμως τῆς ἐνασχολήσεώς του μετὰ τὸ ἔργο τοῦ ἀλεξανδρινοῦ ποιητῆ ἦταν ἡ ἰταλικὴ ἔκδοσιν τῶν Ἀπάντων του, μετὰ εἰσαγωγὴν, σχόλια καὶ ἐξαιρετικὴν μετάφρασιν, ποὺ σημείωσε καὶ ἐκδοτικὴν ἐπιτυχίαν (πρῶτη ἔκδοσιν 1961, δευτέρη γ. ἔτ., τρίτη 1978 καὶ ἄλλη, στὴν σειρὰ τῶν Oscar τοῦ Mondadori, 1972). Μετὰ πρωτοβουλίαν τοῦ Pontani ἐκπονήθηκε

1. Massimo Peri, La letteratura neogreca in Italia, «Il Veltro, rivista della civiltà italiana» 3 - 4, anno XXVII — maggio - agosto 1983, σ. 397 - 410 (βλ. σ. 402 - 404).

ἀπὸ τρεῖς μαθητές του καὶ τὸ ἐξαντλητικὸ Λεξικὸ τοῦ Καβάφη (Πάντοβα, 1970). Τοῦ Σεφέρη μετέφρασε καὶ σχολίασε ποιήματα ὁ Pontani σὲ ξεχωριστὲς ἐκδόσεις (1963) ἢ σὲ συλλογικὰ ἔργα («Omaggio a Seferis» 1970, «Memoria di Seferis» 1976) καὶ παρουσίασε ὀλόκληρο τὸ ἔργο του (ἔμμετρο καὶ πεζό) σὲ ὠραία ἰταλικὴ μετάφραση, μὲ εἰσαγωγὴ καὶ βιβλιογραφία, τὸ 1969 (Μιλάνο, Fabbri) καὶ σὲ δεύτερη ἐκδοση τὸ 1971. Μποροῦμε νὰ ποῦμε ὅτι ὁ Pontani στάθηκε ἐκεῖνος πού, μὲ τὶς μελέτες καὶ τὶς μεταφράσεις του, καθιέρωσε, ἀπὸ πολὺ νωρὸς μάλιστα, τοὺς δυὸ αὐτοὺς μεγάλους νεοέλληνας ποιητὲς στὴν Ἰταλία καὶ τοὺς ἐξασφάλισε πλατὺ κοινὸ ἀναγνωστῶν καὶ θαυμαστῶν.

Τέλος, συνταιριάζοντας τὴ μελέτῃ τῆς ἰταλικῆς καὶ τῆς νεοελληνικῆς λογοτεχνίας, ὁ Pontani μᾶς χάρισε πρωτότυπες ἐργασίες γιὰ τὴν ἐπιβίωση καὶ τὴν ἀπήχηση στὴ νεοελληνικὴ λογοτεχνία (τῇ «Fortuna Neogreca») κορυφαίων Ἰταλῶν ποιητῶν, ὅπως τοῦ Δάντη (1966), τοῦ Πετράρχη καὶ τοῦ Τάσου (1968) καὶ τοῦ Ungaretti (1972). Ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον παρουσιάζει καὶ ἡ ἐργασία του «Foscolo e il Greco moderno» (1963-64), πὺν περιέχει καὶ τὰ συγκινητικὰ αὐτογραφα μηνύματα στὴν ἐλληνικὴ γλῶσσα πὺν ἀντάλλαξε ὁ Φώσκολος μὲ τὴν Ἑλληνίδα μητέρα του.

Ἀλλά, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ τόσο γόνιμο αὐτὸ συγγραφικὸ του ἔργο, ὁ Pontani κατάφερε νὰ σχηματίσει καὶ νὰ χειραγωγῆσει στὴν ἔρευνα, στὸ Πανεπιστήμιον τῆς Πάντοβας καὶ στὸ Ἰνστιτοῦτο Βυζαντινῶν καὶ Νεοελληνικῶν Σπουδῶν πὺν διηύθυνε ἀπὸ τὸ 1968, ἕνα ὀλόκληρο κύκλον ἀξιόλογων νέων μελετητῶν τῆς ἀρχαίας καὶ τῆς νέας ἐλληνικῆς γλῶσσας καὶ φιλολογίας (ἀναμεσὰ τους ἡ γυναίκα του Anna Meschini, ὁ διάδοχός του Massimo Peri, οἱ βοηθοὶ του Lidia Martini Anna Gentilini, Cristina Stevanoni κ. ἄ.), πὺν τύπωσαν πολλὰ καὶ ποικίλες ἐργασίες στὶς συλλογὰς δημοσιευμάτων πὺν δημιούργησε καὶ διηύθυνε ὁ δάσκαλός τους τὰ τελευταῖα δεκαπέντε χρόνια: «Studi Bizantini e Neogreci» (ἀριθ. 1-12), «Quaderni» (ἀριθ. 1-19), «Italo-Graeca» (ἀριθ. 1-7) καὶ «Miscellanea» (ἀριθ. 1-3). Γιὰ τὴν ποιότητα τῶν παραπάνω ἐργασιῶν καὶ τὴν καρποφόρο συνεργασία, στὰ τελευταῖα ἀκριβῶς αὐτὰ δεκαπέντε χρόνια, τοῦ ἰταλικοῦ Ἰνστιτοῦτου τῆς Πάντοβας μὲ τὸ γειτονικὸ ὁμολογὸ του Ἑλληνικὸ Ἰνστιτοῦτο Βυζαντινῶν καὶ Μεταβυζαντινῶν Σπουδῶν τῆς Βενετίας εἶναι ἴσως ὁ πιὸ ἀρμόδιος νὰ μαρτυρῆσει αὐτὸς πὺν ἔγραψε μὲ ὀδύνη αὐτὰ τὰ λόγια.

Ὁ ἀδόκητος χαμὸς τοῦ σεμνοῦ καὶ δημιουργικοῦ ἐπιστήμονα, τοῦ προικισμένου ἐρευνητῆ καὶ προσφιλοῦς συναδέλφου καὶ φίλου, πὺν μὲ τόση ἀφοσίωση καὶ ἐπιτυχία ὑπῆρξε τὴν ἔρευνα, ἀποτελεῖ σοβαρὸ πλῆγμα γιὰ τὶς ἐλληνικὲς σπουδές. Οἱ ἐργάτες τῶν σπουδῶν αὐτῶν, καὶ ἰδιαίτερα οἱ Ἑλληνες, θὰ διαφυλάξουν αἰῶνια τὴ μνήμη του.

ΑΝΑΓΡΑΦΗ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΩΝ F. M. PONTANI (1936 - 1983) *

Α. ΑΥΤΟΤΕΛΗ ΕΡΓΑ

1. CICERONE, *Catilinarie I-II* [εἰσαγωγή, κείμενο, κριτικό σημείωμα], Roma, San Giorgio 1944, σ. 40.
2. ORAZIO, *Epistole II* [εἰσαγωγή, κείμενο, παράρτημα], Roma, San Giorgio 1944, σ. 44.
3. VIRGILIO, *Bucoliche* [εἰσαγωγή, κείμενο, παράρτημα], Roma, San Giorgio 1944, σ. 56.
4. SOFOCLE, *Antigone* [εἰσαγωγή, κείμενο, κριτικό σημείωμα, μετρικό παράρτημα], Roma, San Giorgio 1945, σ. 68.
5. OMERO, *Iliade. Libri III e IV* [εἰσαγωγή καὶ κείμενο], Roma, San Giorgio 1945, σ. 48.
6. TUCIDIDE, *Epitafio di Pericle* [εἰσαγωγή, κείμενο, σημειώσεις], Roma, Bonacci 1950, σ. 70.
7. OMERO, *Iliade. Libro III* [πρόλογος, κείμενο, σημειώσεις, παράρτημα], Messina - Firenze, D'Anna 1950, σ. 92. 2η έκδ. ἀναθεωρημένη, αὐτόθι, 1958, σ. 96.
8. ESCHILO, *I Persiani* [εἰσαγωγή, κείμενο, σημειώσεις, μετρικό παράρτημα], Roma, Bonacci 1951, σ. 202.
9. ESCHILO, *Cantica, I* (τόμος ἀσυμπλήρωτος), Bari, Adriatica [1951], σ. 112.
10. (Σὲ συνεργασία μὲ τὸν B. GENTILI), *Prosa greca*, Messina - Firenze, D'Anna 1951, σ. 176.
11. *Pleiadi. Frammenti di lirica greca* [πρόλογος, κείμενο, σημειώσεις, μετρικό παράρτημα, βιβλιογραφικό σημείωμα], Roma, Gismondi (ἔπειτα Bonacci) 1952, σ. 276.

* Εἶχα συγκεντρώσει τὰ κυριότερα λήμματα τῆς ἀναγραφῆς αὐτῆς, ὅταν ὁμως τὰ ἔστειλα γιὰ μερικὲς ἐξακριβώσεις στὴν κ. Anna Meschini - Pontani καὶ στὸν κ. Massimo Peri (Padova), ὁ κ. Peri εἶχε τὴν καλωσύνη νὰ μοῦ στείλει δική του πληρέστερη ἀναγραφή (χρονολογική). Τὴν ἀναδιόρθωσα, ὑποδιαϊρώντας τὰ λήμματα σὲ τέσσερις ἐνότητες, τὴν προσάρμοσα στὰ ἑλληνικά καὶ τὴν παραθέτω ἐδῶ, μὲ τὴν προσθήκη καὶ πινάκων τῶν κυρίων ὀνομάτων. Στὸν κ. Peri ἐκφράζω καὶ ἀπ' ἐδῶ τὶς θερμὲς μου εὐχαριστίες.

12. ORAZIO, *Arte poetica* [πρόλογος, εισαγωγή, κείμενο, σημειώσεις, πίνακες], Roma, Gismondi (έπειτα Bonacci) 1953, σ. 120.
13. ORAZIO, *Satire ed Epistole* [πρόλογος, έκλογή, σχόλια], Messina - Firenze, D'Anna 1953, 2η έκδ., 1969, σ. 172.
14. (Σε συνεργασία με τον C. BRUNETTI), *Melissa. Versioni dal greco per i Ginnasi*, Roma, Bonacci 1954, 2η έκδ. επανυζημένη 1957, σ. 140.
15. *Letteratura greca*, I, Messina - Firenze, D'Anna 1954, σ. 210.
16. *Letteratura greca*, II, Messina - Firenze, D'Anna 1955, σ. 470.
17. C. CAVAFIS, *Poesie scelte* [κείμενο, μετάφρ., βιβλιογραφικό σημείωμα], Milano, All'insegna del Pesce d'Oro 1956, σ. 82.
18. *Letteratura greca*, III, Messina - Firenze, D'Anna 1956, σ. 330.
19. PLATONE, *Pagine di poesia* [πρόλογος, ανθολογία, σχόλια], Roma, Barjes (έπειτα Firenze, Giunti Marzocco) 1957, σ. 196.
20. (Σε συνεργασία με τον B. COSTANTINI), *Lo specchio delle Muse* (Poeti e prosatori greci tradotti da scrittori italiani), Roma, Barjes (έπειτα Firenze, Giunti Marzocco) 1958, σ. 800.
21. *Grammatica greca*, Firenze, La Nuova Italia 1959, 2η έκδ. 1960, σ. 312.
22. *Esercizi greci*, Firenze, La Nuova Italia 1959, 2η έκδ. 1960, σ. 210.
23. C. KAVAFIS, *Poesie* [πρόλογος, κείμενο, μετάφρ., σημειώσεις στο κείμενο, βιβλιογραφ. σημείωμα], Milano, Mondadori 1961, 2η έκδ. s.d., 3η έκδ. 1978 («Lo Specchio»), σ. 538, 1972 («Gli Oscar»), σ. 260.
24. (Σε συνεργασία με τον B. COSTANTINI), *L'eco della Sibilla* (Poeti e prosatori latini tradotti da scrittori italiani), Roma, Barjes (έπειτα Firenze, Giunti Marzocco) 1961, σ. 822.
25. *Teatro neoellenico* [ιστορική επισκόπηση με μεταφράσεις: μετάφραση άκέραια τῶν: A. ΜΑΤΕΣΗ, Ὁ Βασιλικός, Κ. ΠΑΛΑΜΑ, Ἡ Τρισεύγενη, ΓΡ. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΥ, Τὸ Ψυχασάββατο], Milano, Nuova Accademia 1962 («Teatro di tutto il mondo»), σ. 276.
26. *Foscolo e il greco moderno*, στο *Annuario Liceo Mameli*, Roma 1961 - 1963, σ. 7 - 52· έπειτα σε τόμο, Roma, Istituto Grafico Tiberino 1964 («Italo-Graeca», 1), σ. 52.

27. G. SEFERIS, *Poesie* [πρόλογος, κείμενο, μετάφρ., σημειώσεις στο κείμενο, βιβλιογρ. σημειώμα], Milano, Mondadori 1963, 2η έκδ. s.d., 3η έκδ. 1964 («Lo Specchio»), σ. 354, 1967 («Gli Oscar»), σ. 180.
28. *Foscolo e il greco moderno* (1964), πρβλ. ἀριθ. 26.
29. *Letteratura greca. Disegno storico*, Messina - Firenze, D'Anna 1964, σ. 432.
30. *Fortuna neogreca di Dante*, στὸ *Annuario Liceo Mameli*, Roma 1963 - 1965, σ. 23 - 86; ἔπειτα σὲ τόμο, Roma, Istituto Grafico Tiberino 1966 («Italo-Graeca», 3), σ. 75.
31. *Inediti italiani di Sarandaris*, Roma, Istituto Grafico Tiberino 1965 («Italo-Graeca», 2), σ. 100.
32. SAFFO, ALCEO, ANACREONTE, *Liriche e frammenti* [πρόλογος, κείμενο, μετάφρ.], Torino, Einaudi 1965, 2η έκδ. ἀναθεωρημένη 1968 («Collezione di poesia», 14), σ. 120.
33. G. SEFERIS, *Le parole e i marmi* [εἰσαγωγή, μετάφρ., σημειώσεις], Milano, Il Saggiatore 1965, σ. 258.
34. *Fortuna neogreca di Dante*, (1966), πρβλ. ἀριθ. 30.
35. K. ATHANASULIS, *Testamento* [μετάφρ. καὶ σημειώμα], Verona, F. Riva 1966, σ. 12.
36. *Grammatica neogreca*, I, *Fonetica e morfologia*; II, *Esercizi*, Roma, Ed. dell'Ateneo 1968 (ἔπειτα *Grammatica del greco moderno*, «Bibliotheca Athena»), 19 - 20), σ. 196 + 131.
37. G. SEFERIS, *Note per una 'Settimana'* [μετάφρ. καὶ σημειώμα], Milano, All'insegna del Pesce d'Oro 1968, σ. 50.
38. G. SEFERIS, *Tre poesie segrete* [πρόλογος, κείμενο, μετάφρ.], Milano, Mondadori 1968 («Lo Specchio»), σ. 96.
39. ALCMANE, STESICORO, IBICO, *Frammenti* [πρόλογος, κείμενο, μετάφρ.], Torino, Einaudi 1968 («Collezione di poesia», 54), σ. 80.
40. ESCHILO, *Oresteia* [πρόλογος καὶ μετάφρ.], Milano, Garzanti 1968, σ. 160.
41. *Primavera d. C.* (μάθημα στὸ Πανεπιστήμιο τῆς Πάντοβας τὴν 21 Ἀπριλίου 1969), Padova, Tip. Borghero 1969, σ. 20.
42. *Lessico teatrale italo - greco*, Roma, Delta 1969 («Italo-Graeca», 4), σ. 31.
43. *L'altra Grecia. Testi di poeti e scrittori*, Firenze, La Nuova Italia 1969 («Nostro Tempo», 6), σ. 167.

44. *I lirici greci. Età arcaica* [πρόλογος, μετάφρ. από τους Καλλίνο, Τυρταΐο, Μίμνερμο, Σόλωνα, Θέογνι, Φωκυλίδη, Ξενοφάνη, Ἀρχίλοχο, Σιμωνίδη, Ἴπποκράτη, Σαπφώ, Ἀλκαῖο, Ἀνακρέοντα, Ἀλκμάνα, Στησίχορο, Ἴβυκο, βιο-βιβλιογραφικὲς σημειώσεις], Torino, Einaudi 1969 («I millenni»), σ. XI + 343, 1975 («Gli Struzzi», 82), σ. 333.
45. G. SEFERIS, *Poesie e prose* [ἡ ζωὴ καὶ τὸ ἔργο του, μετάφρ., βιογραφία, βιβλιογραφία], Milano, Fabbri 1969 («Premi Nobel di letteratura», LIX), σ. 354.
46. G. RITSOS, *Poesie* [εἰσαγωγή, μετάφρ., βιβλιογραφικὸ σημεῖωμα], Milano, All'insegna del Pesce d'Oro 1970 («Il male di Grecia», 1), σ. 126.
47. Α. ΚΑΛΒΟΥ, Ὀδαί. Κριτικὴ ἔκδοσις, Ἀθήνα, Ἴκαρος 1970, σ. 240.
48. V. VASILIKOS, *La foglia. Il pozzo. L'angelicazione* [μετάφρ.], Torino, S.E.I. 1971, σ. 271.
49. G. SEFERIS, *Opere* [μετάφρ. καὶ σημειώσεις], Milano, Club degli Editori (ἔπειτα Torino, UTET) 1971 («Scrittori del mondo: i Nobel»), σ. 765.
50. *Elegia greca arcaica* [εἰσαγωγή, κείμενο, μετάφρ. ἀπὸ Καλλίνο, Τυρταΐο, Μίμνερμο, Σόλωνα, Θέογνι, Φωκυλίδη, Ξενοφάνη], Torino, Einaudi 1972 («Collezione poesia», 93), σ. 206· ἐπανάληψη τῆς μετάφρ. πὺρ περιέχεται στὸν ἀριθ. 44.
51. G. RITSOS, *Prima dell'uomo* [εἰσαγωγή, κείμενο, μετάφρ., βιβλιογραφικὰ σημειώματα], Milano, Mondadori 1972 («Lo Specchio»), σ. 310.
52. PROCOPIO, *Storia segreta* [εἰσαγ. καὶ μετάφρ.], Roma, Newton Compton 1972 («Paperbacks storici», 7), σ. 162.
53. *Fortuna greca di Ungaretti*, Padova, Liviana 1972 («Italo - Graeca», 5).
54. *L'epillio greco* [εἰσαγωγή, σχολιασμένα κείμενα τοῦ Θεοκρίτου, Καλλιμάχου, Μουσαίου], Firenze, Sansoni 1973 («Scuola aperta», [13]), σ. 67.
55. MAXIMI PLANUDIS, *Idyllium* (κριτ. ἔκδοσις), Padova, Tip. La Garangola 1973 (Università di Padova. Istituto di studi bizantini e neogreci, «Quaderni», 7), σ. 26.
56. C. KAVAFIS, *Poesie nascoste* [εἰσαγωγή, κείμενο, μετάφρ., σημειώματα], Milano, Mondadori 1974 («Lo Specchio»), σ. 110.
57. G. RITSOS, *Diciotto canzonette della patria amara* [μετάφρ.], Verona, F. Riva 1974, σ. [32].

58. PROCOPIO, *La guerra gotica* [εἰσαγωγή καὶ μετάφρ.], Roma, Newton Compton 1974 («Paperbacks storici», 17), σ. 431.
59. *La morte degli eroi* [Ὀμηρικὴ ἀνθολογία], Firenze, Sansoni 1975 («Scuola aperta», [67]), σ. 98.
60. (Σὲ συνεργασία μὲ B. MARTINELLI SUBLIS), *95 prosatori greci. Letture e versioni per il Liceo*, Messina - Firenze, D'Anna 1976, σ. 486.
61. T. PAPATSONIS, *La Verità. Poesie scelte e tradotte*, Palermo 1976 (Istituto Siciliano di Studi Bizantini e Neoellenici, «Quaderni di poesia neogreca», 4), σ. 76.
62. *I lirici corali greci. Età classica* [εἰσαγωγή, μετάφρ. ἀπὸ Σιμωνίδη, Βακχουλίδη, Πίνδαρο, βιο-βιβλιογραφικὰ σημειώματα], Torino, Einaudi 1976 («I millenni»), σ. XLII - 430.
63. EURIPIDE, *Tutte le tragedie*, I - III [εἰσαγωγή καὶ μετάφρ.], Roma, Newton Compton 1977 («Paperbacks classici latini e greci», 8, 9, 10), σ. 293 + + 297 + 285.
64. *Antologia Palatina*, I [βιβλία I - VI: κείμενο, μετάφρ., σημειώσεις], Torino, Einaudi 1978 («I millenni»), σ. 521.
65. SOFOCLE, *Tutte le tragedie* [εἰσαγωγή καὶ μετάφρ.], Roma, Newton Compton 1978 («Paperbacks classici latini e greci», 12), σ. 365.
66. *Antologia Palatina*, II [βιβλία VII - VIII: κείμενο, μετάφρ., σημειώσεις], Torino, Einaudi 1979 («I millenni»), σ. 545.
67. G. ATHANAS, *Quadretti italiani* [εἰσαγωγή καὶ μετάφρ.], Padova, Centro Stampa Palazzo Maldura 1979 («Italo - Graeca», 7), σ. 69.
68. VIRGILIO, *Eneide* (χωρὶς ἀνθολογημένα καὶ μεταφρασμένα), Roma, Ed. dell'Elefante 1979, σ. 33 - 215.
69. *Antologia Palatina*, III [βιβλία IX - XI: κείμενο, μετάφρ., σημειώσεις], Torino, Einaudi 1980 («I millenni»), σ. 751.
70. N. KAZANTZAKIS, *Commedia. Tragedia in un atto* [μετάφρ.], Verona, Ed. dell'Paniere 1980, σ. 45.
71. *Lezioni sul teatro cretese*, Padova, Tip. La Ciclografica 1980 (Università di Padova. Istituto di Studi Bizantini e Neogreci, «Quaderni», 17), σ. 126.
72. *Antologia Palatina*, IV [βιβλία XII - XVI: κείμενο, μετάφρ., σημειώσεις], Torino, Einaudi 1981 («I millenni»), σ. 530.

Β'. ΜΕΛΕΤΕΣ ΚΑΙ ΑΡΘΡΑ

73. Ὁ ποιητής Κ. Καβάφης (μετάφρ. F. di Gyorgio), «Νέα Ἑστία», 20 (1936), σ. 1338 - 1343.
74. Ἑλληνικὲς ἐμπνεύσεις στὰ Συμποσιακὰ Ποιήματα τοῦ Πάσκολι, «Ἑλληνικὴ Ἐπιθεώρηση», 30 (1937), σ. 98 - 99.
75. *Calvos e Foscolo e il loro amore verso la patria comune*, «Olimpo» (Θεσσαλονίκη), II (1937), σ. 453 - 461· μετάφρ. Μαριέττας Ἑπτανησίας, *Κάλβος καὶ Φώσκολος. Ἡ ἀγάπη των γιὰ τὴν κοινὴ πατρίδα*, αὐτόθι, σ. 462 - 470.
76. *L'iscrizione della colonna nanihana*, «Rivista di Filologia e d'Istruzione Classica», n.s. XV (1937), σ. 50 - 53.
77. Ὁ ποιητής Κωστῆς Παλαμᾶς, «Τὸ Νέον Κράτος», 2 (1938), σ. 337 - 343· μετάφρ. *Costis Palamàs*, «Meridiano di Roma», 19 Νοεμβρ. 1939, σ. 9 καὶ 26 Νοεμβρ. 1939, σ. 9· ἀνατύπωση in «Ἐπιθεώρησης ἑλληνο-ἰταλικῆς πνευματικῆς ἐπικοινωνίας» (Ρώμη), III (1940), σ. 53 - 58.
78. Ὁ ποιητικὸς κόσμος τοῦ Κάλβου, «Τὸ Νέον Κράτος», 2 (1938), σ. 1173 - 1177· ἀνατύπωση in «Ἐπιθεώρησης ἑλληνο-ἰταλικῆς πνευματικῆς ἐπικοινωνίας» (Ρώμη), III (1940), σ. 172 - 177.
79. *Costis Palamàs* (1939), βλ. ἀριθ. 77.
80. *Costis Palamàs* (1940), βλ. ἀριθ. 77.
81. Ὁ ποιητικὸς κόσμος τοῦ Κάλβου (1940), βλ. ἀριθ. 78.
82. *Le poesie italiane di Dionisio Solomòs*, «Ἐπιθεώρησης ἑλληνο - ἰταλικῆς πνευματικῆς ἐπικοινωνίας» (Ρώμη), III (1940), σ. 324 - 336· ἀνατύπ. με βελτιώσεις in «Giornale Storico della Letteratura Italiana», LIX (1941), σ. 93 - 108.
83. *La 'Trisèvienì' di Costis Palamàs*, «Ἐπιθεώρησης ἑλληνο - ἰταλικῆς πνευματικῆς ἐπικοινωνίας» (Ρώμη), III (1940), σ. 462 - 471· μετάφρ. Β. Γ. Σαλβάνου, Ἡ Ἑξουσία τοῦ Παλαμᾶ, «Ἑλληνικὴ Δημιουργία», 10 (1952), σ. 541 - 546.
84. *Un poeta neogreco e l'Italia* [σημείωμα καὶ μεταφράσεις ἀπὸ τὰ ἔργα τοῦ Γ. Ἀθάνα], «Meridiano di Roma», 24 Αὐγούστου 1940, σ. 9· ἀνατύπ. in «Ἐπιθεώρησης ἑλληνο-ἰταλικῆς πνευματικῆς ἐπικοινωνίας» (Ρώμη), III (1940), σ. 670 - 673.

85. *Saggio sulla poesia di Costantino Cavafis*, «Ἐπιθεώρησις ἑλληνο - ἰταλικῆς πνευματικῆς ἐπικοινωνίας» (Ρώμη), III (1940), σ. 521 - 540 καὶ 590 - 604.
86. *Fonti della poesia di Cavafis*, «Ἐπιθεώρησις ἑλληνο - ἰταλικῆς πνευματικῆς ἐπικοινωνίας» (Ρώμη), III (1940), σ. 657 - 669.
87. *Le poesie italiane di Dionisio Solomòs* (1941), βλ. ἀριθ. 82.
88. *Un'ode pindarica* [τοῦ Α. Φιλάρζ] *nel sec. XVII*, «Rendiconti Reale Istituto Lombardo. Scienze e Lettere», LXXV (1940 - 1941), σ. 275 - 284.
89. *Lettere classiche. Letture*, «Insegnare», III (1941), σ. 902.
90. *Un poeta neogreco* [Δ. Σολωμὸς] *e l'Italia*, «Insegnare», III (1941), σ. 923 - 924.
91. *Lettere classiche. Lo studio linguistico*, «Insegnare», IV (1942), σ. 1003 - 1004.
92. *Lettere classiche. Musica e metrica*, «Insegnare», IV (1942), σ. 1074 - 1075.
93. *Influssi italiani sui parlari neo - greci*, «Insegnare», IV (1942), σ. 1187 - 1188.
94. *Influssi italiani sulla letteratura cretese*, «Insegnare», IV (1942), σ. 1254 - 1255.
95. *Italia e Grecia nel secolo XIX*, «Insegnare», V (1943), σ. 1401.
96. *Venezia e la poesia neogreca*, «Ateneo Veneto», CXXXIV (1943), σ. 34-36.
97. *Gli studi neogreci di P.E. Pavolini*, «L'Italia che scrive», XXVI (1943), σ. 45.
98. *La Ristori ad Atene*, «Rivista Italiana di Teatro», 1943, 3, σ. 379 - 380.
99. *D'Annunzio e la Grecia moderna*, «Bibliografia Nazionale», IV (1943), σ. 439 - 443; ἀνατύπ. μὲ βελτιώσεις in «Idea», 2 Δεκ. 1949, σ. 4 καὶ 11 Δεκ. 1949, σ. 4.
100. *Poesia religiosa del Solomòs*, «L'Osservatore Romano», 3 Ἰουνίου 1944, σ. 3.
101. *Letteratura bizantina e neogreca*, στὸν τόμο *Le Lettere*, I, Milano, Bianchi - Giovini 1944, σ. 627 - 641.
102. *Metrica di Cavafis*, «Atti Reale Accademia Scienze, Lettere e Arti di Palermo», s. IV, vol. V, parte II (1944 - 1945), σ. 163 - 219.
103. *La cultura neogreca è in promettente ripresa*, «Il Mattino di Roma», 18 Ἰανουαρίου 1948, σ. 3.

104. *L'ispirazione cattolica di Papatzonis*, «L'Osservatore Romano», 29 Φεβρ. 1948, σ. 3.
105. *La letteratura neogreca della Resistenza*, «Il Mattino di Roma», Μαρτ. 1948, σ. 3.
106. *Don Eduardo tradotto in greco*, «Il Tempo», 30 Δεχ. 1948, σ. 4.
107. *D'Annunzio e la Grecia moderna* (1949), βλ. ἀριθ. 99.
108. *Eschilo nella poesia neogreca*, «Maia», II (1949), σ. 53 - 66.
109. *Per un'edizione di Eschilo. Replica alla replica*, «Maia», II (1949), σ. 133 - 136.
110. *La Grecia vive nella danza della morte delle sue donne*, «Giornale della Sera», 3 Ἀπριλ. 1949, σ. 5· ἀνατύπ. in *Come sono i Greci* (testimonianze e giudizi degli Italiani), Roma, Tip. «Il Giornale d'Italia» 1949, σ. 64 - 66.
111. *Patria e Libertà, non consumati ideali dei patrioti greci*, «Giornale della Sera», 10 Ἀπριλ. 1949, σ. 5· ἀνατύπ. in *Come sono i Greci* (testimonianze e giudizi degli Italiani), Roma, Tip. «Il Giornale d'Italia» 1949, σ. 67 - 69.
112. *Le 'Coefore' di Quasimodo*, «Idea», 29 Μαρτ. 1949, σ. 6.
113. *Poeti greci d'oggi*, «Idea», 12 Ἰουν. 1949, σ. 2.
114. *La Grecia di Miller*, «Idea», 31 Ἰουλ. 1949, σ. 4 (- 8).
115. *Inediti del Solomòs*, «Idea», 21 - 28 Αὐγ. 1949, σ. 4.
116. *Falsità critiche* [σημείωμα γιὰ τὴν Πίττα Μπούμυ - Παπᾶ], «Idea», 21 - 28 Αὐγ. 1949, σ. 4.
117. *Foscolo e il neogreco*, «Idea», 18 Σεπτ. 1949, σ. 2 καὶ 25 Σεπτ. 1949, σ. 8.
118. *Leopardi e la Grecia*, «Idea», 16 Ὀκτωβρ. 1949, σ. 2· ἀνατύπ. μὲ συμπληρωώσεις Leopardi e Eschilo, στὸ *Annuario Liceo Mameli*, Roma 1958 - 1961, σ. 89 - 92.
119. *Polemica per Bumi Papà*, «Idea», 16 Ὀκτωβρ. 1949, σ. 4.
120. *Lettura del I° stasimo delle 'Trachinie'*, «Dioniso», XII (1949), σ. 233 - 244.
121. *Ibico*, «Giornale Italiano di Filologia», II (1949), σ. 307 - 317.
122. *Note filologiche*, «Maia», II (1949), σ. 282 - 284.
123. *Formazione umanistica*, «Scuola e Cultura», 15 - 31 Δεχ. 1949, σ. 1.

124. *Saffo*, «Atti Reale Accademia Scienze, Lettere e Arti di Palermo», s. IV, vol. X, parte II (1949 - 1950), σ. 289 - 340.
125. *Note alcmancee*, «Maia», III (1950), σ. 33 - 53.
126. *Il ratto dei bambini greci. Delitti comunisti*, «Realtà Politica», 4 Μαρτ. 1950, σ. 4.
127. *L'epitafio di Pericle*, «Rivista di Critica», I, 1950, 2, σ. 8 - 18.
128. *Divagazioni sofoclee*, «Idea», 2 'Απριλ. 1950, σ. 8.
129. *L' 'Edipo' di Strawinsky*, «Idea», 30 'Απριλ. 1950, σ. 4.
130. *I poemetti cristiani di Giovanni Pascoli*, «Realtà Politica», 6 Μάιου 1950, σ. 3.
131. *ESCHILO, Pers. 537*, «Maia», III (1950), σ. 145 - 146.
132. *Note al Πρέσβυς 'Ιππότης*, «Aevum», XXIV (1950), σ. 236 - 252.
133. *Il riso in Sofocle*, «Idea», 3 Σεπτ. 1950, σ. 2.
134. *Elisabetta d' Austria nel diario di un greco* [Κ. Χρηστομάνου], «Realtà Politica», 9 Σεπτ. 1950, σ. 3.
135. *Odi et amo*, «Rivista di Critica», I, 1950, 4 - 5, σ. 30 - 32.
136. *Luoghi difficili delle 'Coefore'*, «Maia», III (1950), σ. 182 - 208.
137. *Eterno femminile* [Πίττα Μπούμη - Παπῆ], «Rivista di Critica», I (1950), 6, σ. 81.
138. *Il Colosso* [Γ. Κατσίμπαλης], «Rivista di Critica», I (1950), 6, σ. 81.
139. *Bibliografia degli studi neogreci in Italia 1920 - 1950*, «Rivista di Critica», I (1950), 6, σ. 84 - 91.
140. *Drosinis e Xenòpulos* [νεκρολογία], «Idea», 18 Φεβρ. 1951, σ. 4.
141. *Morte di un figlio* [για τὸν Τάφο τοῦ Κ. Παλαμῆ], «Idea», 3 'Ιουν. 1951, σ. 2(-5).
142. *'Η 'Τρισεύγενη' τοῦ Παλαμῆ* (1952), βλ. ἀριθ. 83.
143. *Addio ad Eva Sikelianù, Melachrinòs e Skipis* [νεκρολογίες], «Idea», 18 'Ιανουαρ. 1953, σ. 2.
144. *Bibliografia* (Grecia e Roma) στὸ ἔργο τοῦ S. D'AMICO, *Storia del teatro drammatico*, I, nuova edizione rivista e ampliata, Milano, Garzanti 1953, σ. 321 - 325.

145. *Solomòs - Varvianis*, «Rassegna di Cultura e Vita Scolastica», VIII, 10 Ὀκτωβρ. 1954· μετάφρ. Α. Πολίτη, *Σολωμός - Βαρβιάνης*, «Νέα Ἑστία», 58 (1955), σ. 1410 - 1413.
146. *Σολωμός - Βαρβιάνης* (1955), βλ. ἀρ. 145.
147. *Sul primo stasimo dell' 'Antigone'*, στὸ *Annuario Liceo Mameli*, Roma 1957 - 1958, σ. 64 - 69.
148. *Leopardi e Eschilo* (1958 - 1961), βλ. ἀριθ. 118.
149. *Αἰ σπουδαῖ τοῦ Βηλαρά εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Παδούης* (μετάφρ. Α. Σοφικίτου), «Παρνασσός», 3 (1961), σ. 281 - 287.
150. Ὁ ποιητῆς τοῦ σκιάφωτος [γράμμα στὸ διευθυντὴ γιὰ τὸν Γ. Σαραντάρη καὶ τὸν Corazzini], «Νέα Ἑστία», 36 (1962), σ. 778.
151. *Euripide ateniese. (Su un epigramma neogreco [τοῦ Γ. Σεφέρη])*, «Dioniso», XXXVI (1962), σ. 58 - 62.
152. *Καρνωτάκης καὶ Κάλβος*, «Παρνασσός», 5 (1963), σ. 357 - 360.
153. [Χωρὶς τίτλο: Σεφέρης], «Il Tempo», 25 Ὀκτωβρ. 1963, σ. 3.
154. *Luci e ombre nella poesia di Seferis*, «Il Tempo», 30 Ὀκτωβρ. 1963, σ. 3.
155. *Epigrammi inediti di Demetrio Mosco*, «Maia», XV (1963), σ. 501 - 514.
156. *Una lettera inedita di Listarchos*, «Byzantion», XXXIII (1963), σ. 427 - 447.
157. G. SEFERIS, *Nijinski* [μετάφρ.], «Danza e Pedagogia» (Roma, Accademia Nazionale di Danza), μοναδικὸ τεῦχος, 1963 - 1964, σ. 13 - 14.
158. *I tragici greci e la danza*, «Danza e Pedagogia» (Roma, Accademia Nazionale di Danza), μοναδικὸ τεῦχος, 1963 - 1964, σ. 26 - 32.
159. *Per un'edizione critica di Kalvos*, «Helikon», IV (1964), σ. 83 - 98.
160. *L'Alceo di Palamàs*, «Maia», XVI (1964), σ. 367 - 376.
161. *Dante nella letteratura neogreca*, στὸν τόμο *Dante nel mondo*, a cura di V. Branca e E. Caccia, Firenze, Olsehki 1965, σ. 255 - 296.
162. Ὁ ἀποσπασματικὸς χαρακτήρας τοῦ Κάλβου, «Ἐπιστημονικὴ Ἑπετηρὶς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς» (Θεσσαλονίκης), 9 (1965), σ. 375 - 393.
163. *Sopravvivenza di Aristofane in Grecia*, «Dioniso», XXXIX (1965), σ. 380 - 389.
164. *L'ultimo Seferis*, «Terzo Programma», 1966, 3, σ. 272 - 273.

165. *Questioni kalviane*, «Atti Istituto Veneto Scienze, Lettere ed Arti» CXXIV (1965 - 1966), σ. 287 - 324.
166. *L'ode a Zante di Kalvos*, «Ἑλληνικά», 19 (1966), σ. 226 - 243.
167. *Coniectanea in Cretensem fabulam quae Στάθης inscribitur*, «Maia», XIX (1967), σ. 67 - 68.
168. G. RITSOS, [*Città indomita*, XIII· μετάφρ. καὶ σημείωμα], Roma, Natale 1967, σ. 8.
169. *In margine alla fortuna neogreca del Petrarca e del Tasso*, «Lettere Italiane», XX (1968), σ. 351 - 365.
170. *Epicedi inediti del Bessarione*, «Rivista di Studi Bizantini e Neoellenici», n.s. V (1968), σ. 105 - 121.
171. *Motivi classici e bizantini negli inediti di Kavafis*, «Atti Istituto Veneto Scienze, Lettere ed Arti», CXXVIII (1969 - 1970), σ. 291 - 319.
172. *Il bue magro e la salamandra nuda*, «Giornale Italiano di Filologia», n.s. II (1971), σ. 152 - 155.
173. *Seferis: un uomo*, «Grecia», Ὀκτώβρ. 1971, σ. 13.
174. *In margine alla fortuna dell' 'Ecale'*, «Giornale Italiano di Filologia», n.s. III (1972), σ. 85 - 95.
175. *Kavafis e Keats*, στὸ ἀφιέρωμα *Studi classici in onore di Quintino Cataudella* IV, Catania 1972 [ἄλλ. 1979] (Università di Catania. Facoltà di Lettere e Filosofia), σ. 141 - 174.
176. *Noterelle kalviane*, «Ἑλληνικά», 26 (1973), σ. 118 - 121.
177. *Esperienze d'un traduttore dal greco*, in *Premio Città di Monselice per una traduzione letteraria*, II, Monselice 1973, σ. 21 - 36.
178. *Epigrammi inediti di Marco Musuro*, «Archeologia Classica», XXV - XXVI (1973 - 1974), σ. 575 - 584.
179. *La 'Salve Regina' di Giano Laskaris*, «Rivista di Studi Bizantini e Neoellenici», n. s. X - XI (1973 - 1974), σ. 109 - 112.
180. *Ancora sulla fortuna greca di Dante*, «Lettere Italiane», XXVI (1974), σ. 297 - 309.
181. *I fiori d'Alessandra e il frutto*, στὸ ἀφιέρωμα *Scritti in onore di Caterina Vassalini*, raccolti da L. Barbesi, Verona, Fiorini 1974, σ. 381 - 391.

182. *Παρουσίαση τοῦ ἔργου Τὰ Νέα Γράμματα. Lettere Nuove (1935 - 1945)*, a cura di *M. Peri*, Roma, Ed. dell'Ateneo 1974 («Indici ragionati dei periodici letterari europei», 4), σ. 9 - 14.
183. *Un poeta calabro-greco* [F. Mastroianni], «*Calabria Cultura*», II (1975), 1 - 2, σ. 158 - 159.
184. *La distruzione di Melos di Ghiannis Ritsos, στὸ ἀφιέρωμα Scritti in onore di † Carlo Diano*, Bologna, Pàtron 1975, σ. 325 - 343.
185. *L'Aristofane del Romagnoli, στὸν τόμο La traduzione dei classici a Padova* (Atti del IV Convegno sui problemi della traduzione letteraria, Monselice, 1 giugno 1975), Padova, Antenore 1976, σ. 3 - 21.
186. *Koraïs e Eschilo, στὸν τόμο Miscellanea neogreca* (Atti del I Convegno Nazionale di Studi Neogreci, Palermo, 17 - 19 maggio 1975), Palermo, Accademia Scienze, Lettere e Arti 1976, σ. 151 - 163.
187. *Rilievi sul 'Tordo', στὸν τόμο Memoria di Seferis. Studi critici*, Firenze, Olschki 1976 (Università di Padova, «Pubblicazioni della Facoltà di Lettere e Filosofia», LVII), σ. 201 - 265.
188. *Ancora su Seferis e Montale, στὸν τόμο Memoria di Seferis. Studi critici*, Firenze, Olschki 1976 (Università di Padova, «Pubblicazioni della Facoltà di Lettere e Filosofia», LVII), σ. 339 - 341.
189. *Introduzione a PROCOPIO DI CESAREA, Le guerre*, Torino, Einaudi 1977 («I millenni»), σ. VII - XLI.
190. *I cinquant'anni di una poesia [Sailing to Byzantium τοῦ W. B. Yeats]*, «*Siculorum Gymnasium*», n.s. XXX (1977), σ. 325 - 329.
191. *Un secolo di traduzioni da Catullo*, «*Rivista di Cultura Classica e Medioevale*», XIX (1977), σ. 625 - 644.
192. *Le traduzioni italiane del 'Lambros' [τοῦ Δ. Σολωμοῦ]*, «*Folia Neohellenica, Zeitschrift für Neogräzistik*», II (1977), σ. 91 - 104.
193. *Tommaseo e i canti popolari greci, στὸν τόμο Niccolò Tommaseo nel centenario della morte*, a cura di *V. Branca* e *G. Petrocchi*, Firenze, Olschki 1977 («*Civiltà veneziana - Saggi*», 22), σ. 461 - 483.
194. *Epigrammi umanistici inediti (Vat. Lat. 9781), στὸ ἀφιέρωμα Studi in onore di Anthos Ardizzoni*, II, Roma, Ed. dell'Ateneo 1978, σ. 709 - 720.

195. *Patroclo, Musuro e Capodivacca*, στὸν τόμο *Miscellanea 1*, Padova, Liviana 1978 (Università di Padova. Istituto di Studi Bizantini e Neogreci), σ. 81 - 87.
196. *Due maestri che non hanno fatto scolari* [C. Marchesi, M. Valgimigli], «Avanti!», 25 Μαρτίου 1979, σ. 3.
197. *La voce di un pacifista nella Grecia liberata* [Γ. Πίτσου], «Avanti!», 6 maggio 1979, σ. 3.
198. *Mali culices*, «Siculorum Gymnasium», n. s. XXXII (1979), σ. 43 - 67.
199. *Esperienze d'un traduttore dei tragici*, «Dioniso», L (1979), σ. 59 - 75.
200. *Demetrio Mosco e Alessandro Fortio (Rettifiche e postille)*, στὸ ἀφιέρωμα *Medioevo e Rinascimento veneto con altri studi in onore di Lino Lazzarini*, II, Padova, Antenore 1979 («Medioevo e Umanesimo», 35), σ. 39 - 49.
201. *Versi greci adespoti in lode di Venezia*, «Atti e Memorie Accademia Patavina Scienze, Lettere ed Arti», XCIII (1980 - 1981), σ. 139 - 143.
202. *Il greco di Gianfrancesco Mussato peritoso umanista*, «Rivista di Studi Bizantini e Slavi», I (1981), σ. 131 - 163.
203. *Ungaretti e la Grecia*, στὰ *Atti del Convegno Internazionale su Giuseppe Ungaretti (3-6 ottobre 1979)*, Urbino, 4 venti 1981, σ. 583 - 595.
204. *Sui poeti bizantini di Terra d'Otranto*, στὸ ἀφιέρωμα *Bisanzio e l'Italia. Raccolta di studi in memoria di Agostino Pertusi*, Milano, Vita e Pensiero 1982 («Scienze Filologiche e letteratura», 22), σ. 322 - 330.
205. *Gli 'Inni omerici' a Crotona*, «Calabria Libri», I (1982), σ. 133 - 145.
206. *Ancora sugli epigrammi di Demetrio Mosco*, στὸ ἀφιέρωμα *Miscellanea 3. Studi in onore di Elpidio Mioni*, Padova, Liviana 1982 (Università di Padova. Istituto di Studi Bizantini e Neogreci), σ. 83 - 91.
207. *Lo scoliaste e Cometa*, στὸ ἀφιέρωμα *Studi in onore di A. Colonna*, Perugia 1982, σ. 247 - 253.
208. *Un ulisside polacco e i Mussato di Padova*, «Musaeum Patavinum», I (1983), σ. 141 - 149.
209. *Le traduzioni delle 'Bucoliche'*, in *Premio Città di Monselice per la traduzione letteraria e scientifica*, XII, Monselice 1983, σ. 1 - 21.
210. *Lettura dell'Ode seconda di Kalvos*, «Παρνασσός», 25 (1983), σ. 187 - 207 («Τιμητικὸς τόμος εἰς μνήμην Γεωργίου Θ. Ζώρα»).

Γ. ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ ΣΕ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ Κ. Α.

211. L. PORFIRAS, *Stasera* [μετάφρ.], «Poeti d'oggi» (Asti), 1937, 2, σ. 31.
212. C. CAVAFIS, *Rimembra, corpo; Lungi* [μετάφρ.], «Poeti d'oggi» (Asti), 1937, 6, σ. 29.
213. G. ATHANAS, *Il trombettiere* [μετάφρ.], «Ἐπιθεώρησις ἑλληνο-ἰταλικῆς πνευματικῆς ἐπικοινωνίας» (Ρώμη), III (1940), σ. 38.
214. G. ATHANAS, *Un vecchio impiegato* [μετάφρ.], «Ἐπιθεώρησις ἑλληνο-ἰταλικῆς πνευματικῆς ἐπικοινωνίας» (Ρώμη), III (1940), σ. 198 - 202.
215. *Traduzioni dal neogreco* [Κ. Παλαμῆς, Κ. Καβάφης, Γ. Ἀθάνας, Τ. Ἀγρας], «Meridiano di Roma», 17 Δεκ. 1940, σ. 9.
216. C. CAVAFIS, *Torna; Per rimanere; Sulla soglia del caffè; Tomba di Iasìs; Ionica; Rimembra, corpo; I passi; Sotto la casa; La scadenza di Nerone; Un loro dio* [μετάφρ. καὶ σημείωμα], «Poesia», 2 (1945), σ. 482 - 486.
217. *Cinque poesie di Costantino Cavafis* [μετάφρ.], «La Fiera Letteraria», 19 Μαρτίου 1948, σ. 3.
218. G. D'ANNUNZIO, *Fedra (στίχοι 2105 - 2204)*, μετάφρ. σὲ ἑλλήν. στίχους, Roma, Istituto Grafico Tiberino 1949, σ. 4.
219. *Poesie di Giorgio Seferis* [σημείωμα καὶ μετάφρ.], «La Rassegna d'Italia», IV (1949), σ. 742 - 748.
220. *Trenodia pel Cardinale* [τοῦ Τ. Παπατσώνη· μετάφρ.], «Idea», 4 Σεπτ. 1949, σ. 3.
221. S. SKIPIS, *Ricordo di Amedeo Modigliani* [μετάφρ.], «Idea», 30 Ὀκτωβρ. 1949, σ. 3.
222. *La poesia neogreca contemporanea* [δοκίμιο, μὲ μεταφράσεις], «Rivista di Critica», I (1950), 6, σ. 16 - 37.
223. S. MIRIVILIS, da *Sepolti vivi* [μετάφρ.], «Rivista di Critica», I (1950), 6, σ. 49 - 53.
224. I. VENEZIS, *I Gabbiani; Racconto del 1934* [μετάφρ.], «Rivista di Critica», I (1950), 6, σ. 54 - 59.
225. G. ATHANAS, *Messina; Bologna; Siena; Santa Croce; Sorrento; Via Appia Antiqua* [μετάφρ.], «Rivista di Critica», I (1950), 6, σ. 76.

226. *La poesia greca d'oggi* [σημείωμα και μεταφράσεις], «Pagine d'Arte», 15 Ἀπρῖλ. 1951, σ. 4.
227. *Poesia greca* [σημείωμα και μεταφράσεις], in *Poesia straniera del Novecento*, a cura di *A. Bertolucci*, Milano, Garzanti 1958, σ. 779 - 793.
228. *Živago allievo di Budda* [μετάφραση σημειώματος τοῦ Τ. Παπατσώνη], «Il Tempo», 10 Νοεμβρ. 1959, σ. 3.
229. *Ghiorgos Seferis* [μεταφράσεις και σχεδίασμα], «L'Approdo Letterario», VIII (1962), 17 - 18, σ. 23 - 33.
230. *Poeti greci del '900* [μεταφράσεις], «Terzo Programma», 1962, 3, σ. 323 - 333.
231. *'Clitennestra' di Alèxandros Matsas* [μετάφρ. και σημείωμα], «Dioniso», XXXVII (1963), σ. 104 - 132 και 255 - 302.
232. *Due prose di Seferis* [παρουσίαση και μετάφρ.], «La Fiera Letteraria», 17 Νοεμβρ. 1963, σ. 1 - 2.
233. *Una prosa di Seferis; 'Il nostro amico marinaio'* [σημείωμα και μετάφρ.], «Galleria», XIII (1963), σ. 298 - 300.
234. *G. SEFERIS, Vita di un uomo* [μετάφρ. και σημείωμα], «Galleria», XIV (1964), σ. 65 - 72.
235. *C. KAVAFIS, Due prose su Shakespeare* [μετάφρ.], Milano, All'insegna del Pesce d'Oro 1966, σ. 48.
236. *G. SEFERIS, Per il centenario di Dante* [μετάφρ.], «Nuova Antologia», vol. 498 (1966), σ. 441 - 462.
237. *G. SEFERIS, Digressioni sugl' 'Inni omerici'* [μετάφρ.], in *Inni omerici*, Roma, Ed. dell'Elefante 1968, σ. 9 - 48.
238. *Inni omerici* [μετάφρ. και σημείωμα], Roma, Ed. dell'Elefante 1968, σ. 49 - 183.
239. *G. SEFERIS, Le gatte di San Nicola* [μετάφρ.], Roma, Capodanno 1970, σ. 8.
240. *Traduzioni inedite da Seferis, στον τόμο Omaggio a Seferis*, Padova, Liviana 1970 (Università di Padova, «Studi bizantini e neogreci», 1), σ. 1 - 23.
241. *ESCHILO, Persiani* [μετάφρ.], in *Il teatro greco. Tutte le tragedie*, a cura di *C. Di ano*, Firenze, Sansoni 1970, σ. 3 - 26.

242. EURIPIDE, *Ecuba* [μετάφρ.], in *Il teatro greco. Tutte le tragedie*, a cura di C. Dianno, Firenze, Sansoni 1970, σ. 557 - 583.
243. *Contro la Grecia dei colonnelli rimangono solo le parole* [μετάφρ. κειμένων τῶν Μ. Αὐγέρη, Γ. Ρίτσου, Μ. Ἀναγνωστάκη], «La Fiera Letteraria», 2 Μαΐου 1971, σ. 6 - 7.
244. G. SEFERIS, *Presentazione* [μετάφραση τῆς παρουσίας τοῦ ἔργου ἀπὸ τὸν Σεφέρη], in B. D'AGOSTINO, *Grecia*, Milano, Mondadori 1971 («Grandi Monumenti»), σ. 6 - 9.
245. ΚΑΒΑΦΙΣ, *Undici inediti erotici* [εἰσαγωγή, κείμενο, μετάφρ.], «Almanacco dello Specchio», I (1972), σ. 47 - 61.
246. EURIPIDE, *Oreste* [μετάφρ.], «Terzo Programma», 1973, 1, σ. 217 - 258.
247. ANONIMO CRETESE, *La Voskopula* [μετάφρ.], Padova, Tip. La Garangola 1975 (Università di Padova. Istituto di Studi Bizantini e Neogreci, «Quaderni», 9), σ. 37 - 75.
248. *Il poema inedito 'Agamennone' di Ghiannis Ritsos* [σημείωμα καὶ μετάφρ.], «La Fiera Letteraria», 6 Ἰουνίου 1976, σ. 8 - 10.
249. *Traduzioni da Seferis, στὸν τόμο Memoria di Seferis. Studi critici*, Firenze, Olschki 1976 (Università di Padova, «Pubblicazioni della Facoltà di Lettere e Filosofia», LVII), σ. 9 - 14.
250. K. KARIOTAKIS, *Suicidi ideali* [εἰσαγωγή, κείμενο, μετάφρ. εἴκοσι ποιημάτων], «Almanacco dello Specchio», VII (1978), σ. 41 - 73.
251. G. RITSOS, *12 poesie su Kavafis* [μετάφρ.], in M. PERI, *Kavafis / Ritsos*, Padova, Tip. La Ciclografica 1979 (Università di Padova. Istituto di Studi Bizantini e Neogreci), σ. 29 - 42.
252. *Esperimenti di traduzione da Nonno*, «Κοινωνία», III (1979), σ. 145 - 148.
253. D. SOLOMOS, *Lambro* [μετάφρ.], στὸν τόμο *Miscellanea 2*, Padova, Tip. La Ciclografica 1979 (Università di Padova. Istituto di Studi Bizantini e Neogreci), σ. 157 - 190.
254. *Una poetessa calabrese* [A. M. Corsaro] *tradotta in greco*, «Calabria Libri», I (1982), σ. 145 - 147.
255. TH. ANGHELOPULOS, *Alessandro il Grande* [μετάφρ.], Torino, ERI 1982, σ. 25 - 61.
Πρβλ. καὶ ἀριθ. Α 17, 25, 32, 33, 35, 37 - 40, 44 - 46, 48 - 52, 56 - 58, 61 - 70, 72.

Δ'. ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΕΣ

256. G. PERROTTA, *Storia della letteratura greca*: «Insegnare», IV (1942), σ. 1232 - 1233.
257. L. MASSA POSITANO, *Saffo*: «La Fiera Letteraria», 11 'Ιουλ. 1946, σ. 4.
258. C. DEL GRANDE, *Hybris*: «Maia», I (1948), σ. 76 - 81.
259. DEMETRII TRICLINII, *In Aeschili Persas scholia nunc primum edidit L. Massa Positano*: «Rassegna di Cultura e Vita Scolastica», II, 31 'Οκτώβρ. 1948, σ. 6 - 7.
260. ESCHILO *Tragedie*. Ed. critica e trad. a cura di M. Untersteiner: «Maia», II (1949), σ. 67 - 74.
261. MUSEO, *Ero e Leandro*. Ed. critica con trad. e note a cura di E. Malcovati: «Maia», II (1949), σ. 139 - 142.
262. ΑΙΣΧΥΛΟΥ, *Χοηφόρες*, μετάφρ. 'Απ. Μελαχροινόυ: «Dioniso», XII, (1949), σ. 216 - 218.
263. *Studi menandrei* [βιβλιοκρισία τοῦ ἔργου: MENANDRO, *Epitrepontes*, ed. V. De Falco; MENANDRO, *I contendenti*, trad. E. Della Valle]: «Idea», 15 Μαΐου 1949, σ. 6.
264. *Poeti dell'Antologia* [βιβλιοκρισία τοῦ ἔργου: L. A. STELLA *Cinque poeti dell'Antologia Palatina*]: «Idea», 11 Σεπτ. 1949, σ. 4.
265. *L' 'Oresteia' di Manara Valgimigli* [βιβλιοκρισία τῆς μεταφράσεως]: «Idea», 6 Νοεμβρ. 1949, σ. 6.
266. W. SCHADEWALDT, *Sophokles und das Leid*: «Doxa», II (1949), σ. 285 - 286.
267. W. SCHADEWALDT, *Legende von Homer, dem Fahren den Sänger*: «Doxa», II (1949), σ. 286.
268. P. PHILIPPSON, *Origini e forme del mito greco*: «Idea», 19 Φεβρ. 1950, σ. 6.
269. *Il problema Giovenale* [βιβλιοκρισία τοῦ: E. V. MARMORALE, *Giovenale*]: «Idea», 17 Σεπτ. 1950, σ. 8.

270. *Un avvenimento letterario* [ἡ ἔκδοσις τοῦ Σολωμοῦ ἀπὸ τὸν *Α. Πολίτη*]: «Rivista di Critica», I (1950), 6, σ. 82.
271. *Eliot in greco* [βιβλιοκρισία τῆς μεταφράσεως τῆς «Ἐρημῆς Χώρας» τοῦ Eliot ἀπὸ τὸν Γ. Σεφέρη] «Rivista di Critica», I (1950), 6, σ. 82 - 83.
272. *Fortuna di Saffo* [βιβλιοκρισία τοῦ: S. COSTANZA, *Risonanze dell'ode di Saffo Fainetai...*]: «Idea», 4 Φεβρ. 1951, σ. 6.
273. E. CETRANGOLO, *Ho vegliato le notti serene* [μεταφράσεις ἀπὸ τὸ Λουκρήτιο]: «Idea», 22 Ἀπριλ. 1951, σ. 6.
274. SOFOCLE, *Le tragedie*, a cura di G. Lombardo - Radice: «Maia», IV (1951), σ. 154 - 158.
275. *Pindaro simbolista* [βιβλιοκρισία τοῦ: G. NORWOOD, *Pindaro*]: «Idea», 14 Σεπτ. 1952, σ. 4.
276. Παρουσίαση τοῦ ἀφιερώματος *Studi in onore di Gino Funaioli*: «L'Italia che scrive», XXXVIII (1955), σ. 231.
277. B. LAVAGNINI, *Storia della letteratura neoellenica*: «L'Italia che scrive», XXXVIII (1955), σ. 231 - 232.
278. F. CORSARO, *Elpidio Rustico*: «L'Italia che scrive», XXXVIII (1955), σ. 261.
279. F. SEMI, *Lingue e letterature classiche. Manuale di filologia greca e latina*: «L'Italia che scrive», XXXIX (1956), σ. 11 - 12.
280. CICERONE, *Opere politiche e filosofiche*, II, a cura di N. Marinone: «L'Italia che scrive», XXXIX (1956), σ. 61.
281. C. BRESCIA, *Ricerche sulla lingua e sullo stile di Epicuro*: «L'Italia che scrive», XXXIX (1956), σ. 61.
282. A. DE LORENZI, *Fedro*: «L'Italia che scrive», XXXIX (1956), σ. 61.
283. W. DE SOUSA MEDEIROS, *Hipónax de Éfeso, I, Fragmentos dos iambos*: «Helikon», II (1962), σ. 336 - 340.
284. ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΧΟΡΤΑΤΣΗ, *Κατζοῦρμπος, κωμωδία*. Κριτικὴ ἔκδοσις *Α. Πολίτη*: «Ἐλληνικά», 19 (1966), σ. 398 - 403.

285. Σ. Α. ΚΟΣΜΑ, *Κεφάλαια από τή χρήση τοῦ ἐπιθέτου στὸν Πίνδαρο*: «Giornale Italiano di Filologia», n.s. II (1971), σ. 241 - 242.
286. INCERTI AUCTORIS, *Charidemus*, a cura di R. Anastasi: «Rivista di Filologia e d'Istruzione Classica», s. III, vol. C (1972), σ. 366 - 368.
287. XENOPHON, *L'art de la chasse*, texte établi et trad. par E. Delebecque: «Giornale Italiano di Filologia», n.s. III (1972), σ. 450.
288. LYCURGUS, *Oratio in Leocratem*, ἔκδ. N. C. Conomis: «Giornale Italiano di Filologia», n.s. III (1972), σ. 450 - 451.
289. POLYBE, *Histoires. Livre II*, texte établi et trad. par P. Pédech: «Giornale Italiano di Filologia», n.s. III (1972), σ. 453.
290. OLYMPIODORUS, *In Platonis Gorgiam commentaria*, ed. L. G. Westernik: «Giornale Italiano di Filologia», n.s. III (1972), σ. 454.
291. ΙΩΑΝΝΑΕ ΤΣΑΤΣΟΥ, *Ὁ ἀδελφός μου Γιώργος Σεφέρης*: στὸν τόμο *Memoria di Seferis. Studi critici*, Firenze, Olschki 1976 (Università di Padova, «Pubblicazioni della Facoltà di Lettere e Filosofia», LVII), σ. 327 - 329.
292. ESiodo, *Le opere e i giorni*, trad. di F. Codino: «Siculorum Gymnasium», n.s. XXX (1977), σ. 746 - 747.
293. *Questa Saffo è tutta rosa* [βιβλιοκρισία τοῦ ἔργου: G. MASCIONI, *Saffo*]: «Il Globo», 8 Ἀπριλ. 1982, σ. 13.
294. *La spirale della tirannide* [βιβλιοκρισία τοῦ ἔργου: L. STORONI MAZZOLANI, *Tiberio o la spirale del potere*]: «Il Globo», 24 Ἰουλ. 1982, σ. 13.
295. *Una storia tutta greca* [βιβλιοκρισία τοῦ ἔργου: A. MOMIGLIANO, *La storiografia greca*]: «Il Globo», 16 Σεπτεμβρ. 1982, σ. 11.

ΠΙΝΑΚΕΣ ΚΥΡΙΩΝ ΟΝΟΜΑΤΩΝ *

1. ΕΛΛΗΝΕΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ **

Ἀγγελόπουλος Θ. 255.	Καβάφης Κ. 17, 23, 56, 73, 85, 86, 102, 171, 175, 212, 215, 216, 217, 235, 245, 251.
Ἄγρας Τ. 215.	
Ἀθάνας Γ. 67, 84, 213, 214, 215, 225.	Καζαντζάκης Ν. 70.
Ἀθανασούλης Κ. 35.	Κάλβος Α. 47, 75, 78, 81, 152, 159, 162, 165, 166, 176, 210.
Αἰσχύλος 8, 9, 40, 108, 109, 131, (136), 148, 186, 241, 260, 262.	Καλλιμάχος 54, (174).
Ἀλκαῖος 32, 44.	Καλλῖνος 44, 50.
Ἀλκιμᾶν 39, 44, (125).	Καρωτάκης Κ. 152, 250.
Ἀναγνωστάκης Μ. 243.	Κασιμίπαλης Γ. 138.
Ἀναζοέων 32, 44.	Κονομῆς Ν. Κ. 288.
Ἀριστοφάνης 163, 185.	Κοραῆς (Α.) 186.
Ἀρχίλοχος 44.	Κοσμᾶ Σ. Α. 285.
Ἀνέργης Μ. 243.	
Βαχχυλίδης 62.	Λάσκαρης Ἰανὸς 179.
Βαρβιάνης (Ν.) 145, 146.	Λήσταρχος (Ἐρμούδωρος) 156.
Βασιλικὸς Β. 48.	Λυκοῦργος 288.
Βενέζης Ἦ. 224.	
Βηλαρᾶς (Ἰω.) 149.	Μάτσης Α. 25.
Βησσαρίων 170.	Μάτσας Α. 231.
Δροσίνης (Γ.) 140.	Μελαχρινὸς Α. 143, 262.
Ἐπίκουρος 281.	Μένανδρος 263.
Ἐπτανησία Μαριέττα 75.	Μίμερεμος 44.
Ἐδριπίδης 63, 242, 246.	Μόσχος Δημήτριος 155, 200, 206.
Ἡσίοδος 292.	Μουσαῖος 54, 261.
Θέογνις 44, 50.	Μουσοῦρος Μᾶρκος 178, 195.
Θεόκριτος 54, 209.	Μπούμη-Παπᾶ Ρίτα 116, 119, 137.
Θουκυδίδης 6, (127).	Μυριβήλης Σ. 223.
Ἰβυκος 39, 44, 121.	
Ἰπποκράτης 44.	Νόννος 252.
	Ξενοπούλος Γρ. 25, 140.
	Ξενοφάνης 44, 50.
	Ξενοφῶν 287.

* Τὰ ὀνόματα τῶν συγγραφέων μελετητῶν σημειώνονται μὲ ὄρθια στοιχεῖα.

** Οἱ ἰταλικοὶ τύποι τῶν ἑλληνικῶν ὀνομάτων μεταφέρθησαν στὰ ἑλληνικά.

- Ὀλυμπιόδωρος 290.
 Ὀμηρος 5, 7, 59, 205, 237, 238, 267.
 Παλαμᾶς Κ. 25, 77, 79, 80, 83, 141, 142, 160, 215.
 Παπατσώνης Γ. 61, 104, 220, 228.
 Πίνδαρος 62, 275, 285.
 Πλανούδης Μάξιμος 55.
 Πλάτων 19.
 Πολίτης Α. 145, 270, 284.
 Πολύβιος 289.
 Πορφύρας Α. 211.
 Προκόπιος 52, 58, 189.
 Ρίτσος Γ. 46, 51, 57, 168, 184, 197, 243, 248, 251.
 Σαλβάνου Β. Γ. 83.
 Σαμφῶ 32, 44, 124, 272, 293.
 Σαραντάρης Γ. 31, 150.
 Σεφέρης Γ. 27, 33, 37, 38, 45, 49, 151, 153, 154, 157, 164, 173, 187, 188, 219, 229, 232, 233, 234, 236, 237, 239, 240, 244, 249, 271, 291.
 Σικελιανῶ Εὔα 143.
 Σιμωνίδης 44, 62.
 Σίπτης Σ. 143, 221.
 Σολωμῶς Δ. 82, 87, 90, 100, 115, 145, 146, 192, 270.
 Σόλων 44, 50.
 Σοφικίτου Α. 149.
 Σοφοκλῆς 4, 65, (120), (128), 133, (147), 266, 274.
 Στησίχορος 39, 44.
 Τρικλίνιος Δημ. 259.
 Τσάτσου Ἰωάννα 291.
 Τυρταῖος 44, 50.
 Φιλαρᾶς Α. 88.
 Φόρτιος Ἀλέξανδρος 200.
 Φωκυλίδης 44, 50.
 Χορτάτσης Γ. 284.
 Χρηστομάνος Κ. 134.

2. ΞΕΝΟΙ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

- Anastasi R. 286.
 Barbesi L. 181.
 Bertolucci A. 227.
 Branca V. 161, 193.
 Brescia C. 281.
 Brunetti C. 14.
 Caccia E. 161.
 Capodivacca 195.
 Catullo (135), 191.
 Cetrangolo E. 273.
 Cicerone I, 280.
 Codino F. 292.
 Costantini B. 20, 24.
 Corazzini 150.
 Corsaro A. M. 254.
 Corsaro F. 278.
 Costanza S. 272.
 D'Amico S. 144.
 D'Annunzio G. 99, 107, 218.
 Dante 30, 34, 161, 180, 236.
 De Falco V. 263.
 (De Filippo) Eduardo 106.
 Delebecque E. 287.
 Del Grande C. 258.
 Della Valle E. 263.
 De Lorenzi A. 282.
 De Sousa Medeiros W. 283.

Diano C. 241, 242.

Di Gyorgio F. 73.

Eliot 271.

Foscolo U. 26, 28, 75, 117.

Gentili B. 10.

Giovenale 269.

Keats 175.

Lavagnini B. 277.

Leopardi (G.) 118, 148.

Lombardo - Radice G. 274.

Lucretius 273.

Malcovati E. 261.

Marchesi C. 196.

Marinone N. 280.

Marmorale E. V. 269.

Martinelli Sublis B. 60.

Mascioni G. 293.

Massa Positano L. 257, 259.

Mastroianni F. 183.

Miller 114.

Modigliani Amedeo 221.

Momigliano A. 295.

Montale (E.) 188.

Mussato Gianfrancesco 202, 208.

Norwood G. 275.

Orazio 2, 12, 13.

Pascoli G. 74, 130.

Pavolini P. E. 97.

Pédech P. 289.

Peri M. 182.

Perrotta G. 256.

Petrarca 169.

Petrocchi G. 193.

Philippson P. 268.

Quasimodo (S.) 112.

Ristori 98.

Romagnoli 185.

Schadewaldt W. 266, 267.

Semi F. 279.

Stella L. A. 264.

Storoni Mazzolani L. 294.

Strawinsky 129.

Tasso 169.

Tommaseo Niccolò 193.

Ungaretti G. 53, 203.

Untersteiner M. 260.

Valgimigli M. 196, 265.

Virgilio 3, 68.

Westernik L. G. 290.

Yeats W. B. 190.